

Motion till riksdagen

1988/89:N338

av Birger Schlaug m.fl. (mp)

Förköpsrätt för anställda att köpa företag och aktier,
m.m.

Det storskaliga ägandet, och därmed vidhängande makt, har skapat orättvisor i samhället och i många fall lett till misshushållning av naturens resurser.

Det går en fusionsvåg över Europa som ett led i uppbyggandet av EG:s inre marknad. Risken är uppenbar: allt större bolag slukar i sig allt mer av näringslivet. Detta resulterar i att vi kan få en kapitalistisk planekonomi som är lika förnedrande för den lilla människan som den planekonomi vi ser exempel på i öststaterna. Allt fler beslut kommer att fattas i allt färre styrelserum hos allt större transnationella bolag.

Det storskaliga ägandet medför alltid en mycket stark maktställning. Ägaren kan styra andra människor genom beslut om sin egendom. Även i Sverige är maktkoncentrationen mycket stor, i själva verket är maktkoncentrationen större i Sverige än i de flesta andra västländer.

Ägandet är i behov av långtgående reformer i miljöns, jämlikhetens och kommande generationers intressen.

Miljöpartiet de gröna accepterar att olika former av ägande skall kunna existera sida vid sida. Partiet vill främja småskaligt ägande på det storskaligas bekostnad, vi vill främja "direkt ägande" och kooperativt ägande.

För att komma till rätta med de problem vi skissat ovan krävs reformer. Bl.a. vill miljöpartiet de gröna verka för att:

1. Varje lokal företagsenhet skall vara en egen juridisk person och ha en lokal styrelse.
2. Varje lokal företagsenhet skall ha egen bokföring som redovisar verkliga kostnader vid köp och försäljning mellan lokala företagsenheter, även inom samma företag.
3. Nyutgivna aktier skall knytas till en lokal företagsenhet.
4. Anställda och lokalbefolkning skall, vid utgivning av nya aktier i större företag, ha förköpsrätt till 1/3 var.
5. Anställda skall, vid försäljning av företag, ha förköpsrätt enligt samma principer som kommunen har förköpsrätt till fastigheter.
6. Anställda och lokalbefolkning skall ha förköpsrätt att köpa företaget eller dess tillgångar då företaget skall läggas ner. Priset skall sättas till det lägsta av bokfört värde och marknadsvärde.
7. De ovan skissade förslagen skall också gälla de företagsenheter i Sverige som ägs av transnationella företag.

Genom reformer i ovanstående skissade anda kommer näringslivet att decentraliseras och demokratiseras. Småskaligheten och det direkta ägandet

kommer att gynnas. En fungerande äkta marknadsekonomi kan byggas upp där det finns många parter på marknaden; mångfalden kommer att öka.

Mot. 1988/89
N338

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående yrkas

att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur de i motionen föreslagna åtgärderna för decentralisering och demokratisering av näringslivet skall kunna genomföras.

Stockholm den 24 januari 1989

Birger Schlaug (mp)

Lars Norberg (mp)

Roy Ottosson (mp)